

Ahmet Ümit

Istanbulské memento

HOST

DETEKTIVNÍ ROMÁN HOST

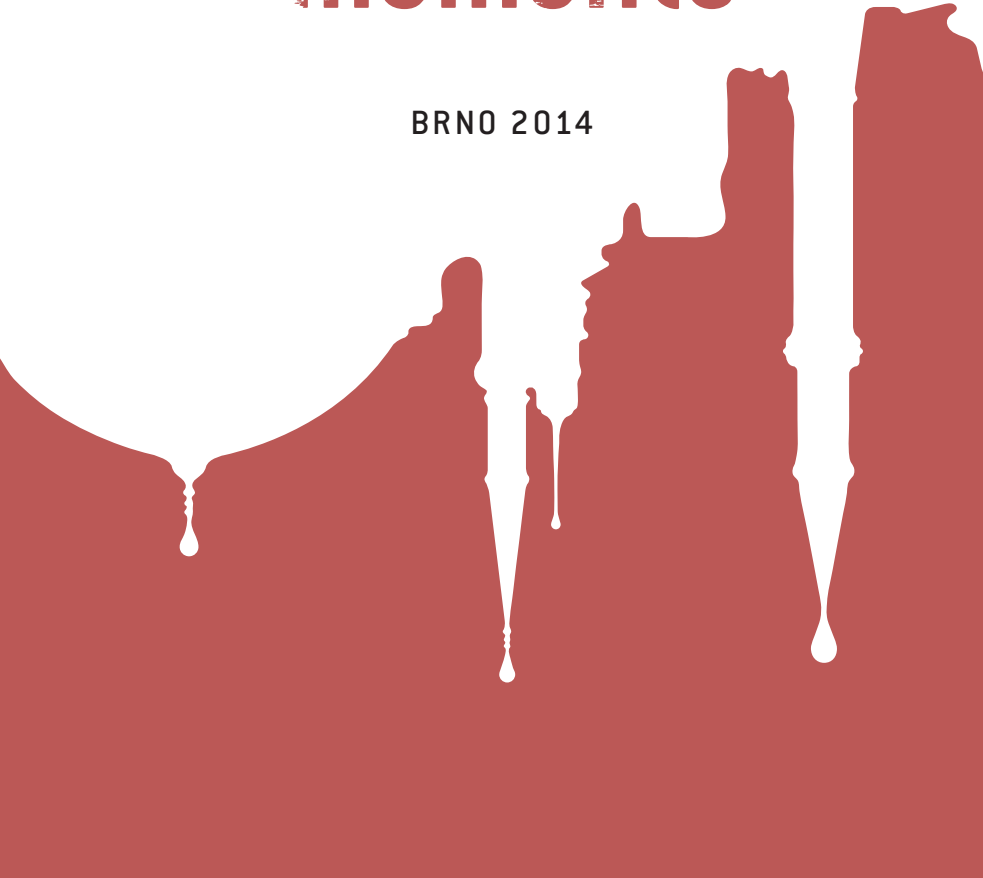
AHMET ÜMIT
İSTANBULSKÉ MEMENTO

Ahmet Ümit

**Istanbulské
memento**

BRNO 2014

Red abstract shapes at the bottom of the page, including a large, irregular shape on the right and several smaller, teardrop-like shapes hanging from the left and center.

Ahmet Ümit

İstanbul Hatırası

Copyright © Ahmet Ümit, © Kalem Agency

Translation © Tomáš Laně, 2014

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2014
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-7491-374-7 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7491-375-4 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7491-376-1 (Formát MobiPocket)

Vzácné památce mého přítele Aliho Tayguna...

Včera jsem na tebe shlížel z pahorku, drahý Istanbule...

Yahya Kemal

Byzantion
Bájně město krále Byzase

Bůh hleděl na krále. Byla slavnost svátosti, den díkůvzdání, čas vděku a úcty. Bůh lidem daroval tuto krásnou zemi vybíhající do moře jako orlí hlava. Vítr napnul magickou silou plachty jejich lodic, půda jako plodná žena proměnila setbu v hojnou úrodu, moře se stalo štědrrou zahradou a odměnilo je nejchutnějšími rybami. Bůh držel nad lidem ochrannou ruku. Teď byla řada na králi. Král musí dostat svému poslání, splnit svou povinnost, svůj slib. Uchopil ostrý široký meč.

Bůh hleděl na krále. Malé prostranství zalévalo mléčně modré světlo. Kolem vonělo moře. Na rozpáleném obličejí pocítil král vlhký chlad. Stejný chlad ovanul i býčka čekajícího před obětištěm, tělem mu projelo mrazení. Zamrazilo také čtyři bojovníky, kteří jen stěží býčka zadržovali, zamrazilo věštce stojícího krok za býkem. Král však neviditelný dotek větru ani mrazivý chlad nevnímal. Pomalu pozvedl meč a přikročil k býkovi.

Bůh hleděl na krále. Král před něj předstoupil, zastavil se a uctivě zvedl hlavu. Upřel oči na trojzubec, který bůh držel v ruce. Na tu hroživou zbraň, jejímž jediným úderem poslal bůh k mořskému dnu ohromnou zem. Úcta v králově srdci se změnila v bázeň, prudce uhnul pohledem. Náhle vše strnulo, mořský vánek, býk, jehož černá kůže se chvěla zuřivostí, i vojáci, kteří býka drželi. Zavládlo děsivé ticho. Bude-li ještě chvíli otálet, změní se ticho ve věčné prokletí, bude-li ještě chvíli otálet, rozzlobí boha. Musí ihned promluvit. Už nesmí dál čekat.

„Ó, Poseidone,“ zahřměl hlasem plným oddanosti. „Ó, bože moří, zemětřesení a koní! Ó, synu Kronův a Rheiin, bratře Diův a Hádův! Ó, nejmocnější z nesmrtelných! Ó, mocná nesmrtelnosti! Tisícere díky tobě, nehynoucí úcta a věčná láska!

Ty, jenž jsi od nás neodvrátil tvář. Ty, jenž jsi nad námi držel ochrannou ruku od našeho odchodu z Megary. Ty, jenž jsi nás nikdy nenechal napospas osudu. Jenž jsi nám nikdy nedal pocítit svou zlobu. Nikdy jsi na naše loď neseslal bouře, neuvrhl je do nesnází. Ty, jenž jsi vždy moře učinil klidným, laskavým a štědrým.

Ó, nejskvělejší z bohů, všemohoucí vládce moří a ochránce vystěhovalců z Megary. Kdyby tě nebylo, neobjevili bychom tuto zemi obklopenou ze tří stran mořem, nemohli bychom vybudovat naše mladé město, tyčící se na této úrodné půdě jako památník. Kdyby tě nebylo, nebylo by ani nás, jak na souši, tak na moři. Ty nás miluješ jako svá dítka, tys nám projevil své milosrdenství, ukázal svou laskavost, ochraňoval nás. A my ti na znamení díky chceme obětovat býka. Prosíme tě, abys přijal naši oběť. Buď k nám milosrdný a ochraňuj nás jako dosud. Zajisti nám i milosrdenství ostatních bohů. Protože ty nás miluješ nejvíc ze všech. Ty jsi mocný a spravedlivý...”

Bůh dál upíral svůj ohnivý zrak na Byzase, krále této mladé země, jako kdyby jeho slova neslyšel. Krále se jeho netečnost nikterak nedotkla. Aniž jen o píd slevil ze své uctivosti, poklekl, sklonil šíji a pozdravil. Pak pomalu vstal a jako bojovník jistý si svým cílem zamířil k černému býkovi, kterého čtyři vojáci jen stěží dokázali udržet. Býk si dřív než přicházejícího krále všiml meče. Slunce vrhlo odlesk blyštící se čepele divokému zvířeti do očí, jako by mu chtělo zvěstovat blížící se pohromu. To spoutaného býka, který byl už tak dost neklidný, ještě víc rozdráždilo. Pokusil se uniknout z mořem provoněného prostranství, zbavit se provazů a oslepujícího lesku. Čtyři bojovníci ho však nepustili, pevně drželi provazy, které silně zvíře poutaly.

Bůh hleděl na krále Byzase. Byzas pomalu přistoupil k býkovi. Býk ucítil jeho pach, zneklidněl ještě víc a začal zuřivě oddechovat. Vojáci ho drželi jen s vypětím všech sil.

Věstec třímající hliněnou nádobu na zachycování prýstící krve se už dávno začal modlit. Byzas stanul před velkolepým, nádherným zvířetem, a než se rozmáchl mečem a vlastníma rukama ho obětoval bohu, věnoval mu pohled plný úcty. I býk na něho upřel oči.

Zračilo se v nich napjaté očekávání. Stejně jako nelze otálet před bohem, nelze otálet ani před obětí. Král znovu pevně uchopil rukojeť ostrého širokého meče, přikročil k býkovi a vrazil mu meč do hrdla. Býk strnul. Krev začala prýštit do nádoby, kterou držel věštec. Netrvalo dlouho, býk se náhle otřásl bolestí a chtěl se vší silou vrhnout vpřed. Kdyby vojáci nebyli ve střehu, strhl by je s sebou, ale jejich silné paže mu v tom zabránily. Zvíře záhy ztratilo sílu, nejprve kleslo na třesoucí se kolena a pak se hlučně skácelo na pravý bok.

Bůh hleděl na krále. Král už si ho nevšímal. Jeho zrak, snad pod dojmem prýstící krve či z nějakého pradávného popudu, zůstal upřen na býka. V býkových očích už nebyla zuřivost, jen údiv i trocha smutku. Král nelitoval toho, co udělal, v duši mu zavládl klid člověka, který vykonal svou povinnost, z nějakého důvodu však nemohl odtrhnout zrak od dohasínajících černých očí obětí.

**„Chceš říct, že toho člověka
obětovali Atatürkovi?“**

Tmavé oči oběti byly upřeny na Atatürka. Tomu člověku mohlo být kolem padesátky, ruce měl vzpažené za hlavu dlaněmi k sobě, v zápěstí svázané nylonovou šňůrou, nohy roztažené a obrácené k moři. Stříbřité dlouhé rovné vlasy se rozprostíraly po mramorovém podstavci, límec kožené bundy tabákové barvy a náprsenka béžové košile zčernaly zaschlou krví. Kdyby mu brada s jemnými prošedivělými vousy nespadla na prsa, byl bych si zřejmě všiml hlubokého řezu v hrdle, který byl pravděpodobně příčinou smrti. Přestože jsem se s podobnými výjevy setkal už mnohokrát, pohled na mrtvolu mnou otřásl, snad proto, že bylo brzy ráno, anebo proto, že začínám stárnout. Otočil jsem se k moři, nad nímž pomalu svítalo.

Kolem propluly dva stařícké parníky městské dopravy, dva upracovaní dělníci, zanechávající na mírně zvlněné modré hladině zpěněnou stopu. Palácový mys tonul v namodralém oparu, váł slabý větřík a ve vzduchu vonělo moře. Stromy na úpatí paláce za asfaltovou silnicí už dávno rozkvetly. Jako by mi připomněly staré krásné dny, Istanbul mého dětství, mlhavé obrazy, neúplné hovory, útržky příběhů... Ne, jediná vzpomínka se mi neoživila. Zvedl jsem hlavu a setkal se s ním očima. Z oblohy mě pozoroval blednoucí půlměsíc. Říkám blednoucí, ale jeho obrysy byly stále jasnější, jako by právě vyšel. Projel mnou chlad, zamrazilo mě, odvrátil jsem od půlměsíce zrak a zvedl si límec kabátu.

„Že by to byla náhoda?“

Na malém prostranství zazněl hlas slabou ozvěnou a zanikl v šumění moře. Patřil našemu ztřeštěnci Alimu. Uprřeně hleděl

na Atatürkovu sochu. Nebylo jasné, koho se ptá. Dříve než já zareagovala Zeyneb.

„Co že je náhoda?“

V její hezké tváři se zračila obava, že si nevšimla něčeho důležitého. Rukou s chroptící vysílačkou ukázal Ali na Atatürkovu sochu.

„Že nechali oběť přímo pod sochou, povídám.“ Tázavě se na mě podíval. „Co říkáte, šéfe, je to náhoda?“

Odpověď jsem neznal, přistoupil jsem k soše. Zamyšlený Mustafa Kemal v civilních šatech a s rukama v bok upíral pohled na modrou hladinu. Protože jsem neodpovídal, chopila se slova Zeyneb: „Chceš říct, že toho člověka obětovali Atatürkovi?“

„A proč ne?“ pokračoval klidně Ali, jako by mluvil o něčem obyčejném. „V téhle zemi jsou nejružnější maniáci...“

Měl pravdu, ale v životě jsem neslyšel, že by kdy byla přinesena lidská oběť Mustafaovi Kemalovi.

„To se mi nezdá,“ řekla polohlasně Zeyneb a znovu si prohlédla mrtvolu, „podle mě je to úplná náhoda. Kdyby měl být ten člověk obětován, zabili by ho tady.“ Pravou rukou v ochranné rukavici ukázala na mramor pod hlavou mrtvolu. „Ale tady není ani stopa po krvi. Přitáhl ho sem až po smrti. Tento zločin podle mě nemá s Atatürkem co dělat.“

„Já nevím...“ chtěl se dál přít Ali, ale jeho slova přerušila siréna trajektu proplouvajícího kolem, přidušený jekot připomínající řev nějakého divokého prehistorického zvířete. Když dozníval, ozval se Zeynebin hlas: „Tady něco je.“ Z rukou mrtvolu svázaných v zápěstí se snažila cosi vytáhnout. „Něco kovového... Ha, už to mám.“

Naše pohledy utkvěly na kulatém předmětu mezi Zeynebiným palcem a ukazovákem.

„To je mince,“ zamumlala Zeyneb. „Vypadá to na antiku.“

Ali se pokusil přečíst nápis na minci.

„Na okraji je nápis, uprostřed obrázky... Co to je?“

Obrázky na minci, které i náš Ali svým ostrížím zrakem těžko rozeznával, jsem bez brýlí nemohl vidět. Už už jsem

z náprsní kapsy bundy vytahoval brýle, ale Zeyneb podala vysvětlení.

„Není tohle hvězda? A tohle půlměsíc?“ Obrátila ke mně údivem otevřené oči. „Ano, půlměsíc, šéfe, a uprostřed hvězda.“ Zarazila se a podivným hlasem zašeptala: „Jako na naší vlajce.“

**„Istanbul se původně nazýval
Byzantion.“**

V temné laboratoři bez oken jsem si na plátně pověšeném na stěně prohlížel obraz mince. Uprostřed půlměsíce obráceného cípy vzhůru se po tisíce let třpytila hvězda, která navzdory matným okrajům neztrácela nic ze svého lesku. Měsíc i hvězdu lemoval nápis sestávající z devíti písmen.

„Co je to za jazyk?“ napřáhla Zeyneb na nápis dlouhé ukazovátko. „Turecky to není. Asi rusky.“

„Ne,“ odpověděl jsem rozhodně. „Je to řecky. Řecká abeceda.“

Zeyneb i Ali stojící těsně vedle mě na mě pohlédli. Odkud to vím?

„Řecké písmo znám od otce Dimitriho. Byl to kněz na patriarchátě. Se svou ženou Sulou bydlel v domě se zahradou proti našemu domu ve čtvrti Balat. Neměli děti, já jsem k nim chodil jako domů. Měli obrázkové knížky z Řecka. Z těch jsem se naučil řeckou abecedu. Už je to dávno, dneska si písmenka pletu, ale tohle ještě zvládnu.“

„Tak co je tam napsáno, šéfe?“ se zájmem se zeptala Zeyneb s očima upřenýma na nápis. Přistoupil jsem k plátnu a ukázal na písmena.

„I vy to přečtete. Je tam napsáno *Byzantion*.“

„Souvisí to z Byzancí?“ zamručel Ali zamyšleně, jako by měl před sebou problém, s nímž si neví rady.

Zeyneb mhouřila oči se stejným tázavým výrazem.

„Cože?“ vyhrkl jsem. „Neříkejte mi, že to nevíte.“

Zprvu mou reakci nepochopili, potom uhnuli pohledem, jako by udělali závažnou chybu.